TIESAS SPRIEDUMS (astotā palāta)

2020. gada 25. novembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Sociālā politika – Direktīva 2008/94/EK – 2. un 3. pants – Darba ņēmēju aizsardzība darba devēja maksātnespējas gadījumā – Jēdzieni "darba ņēmēju neapmaksātie prasījumi" un "darba devēja maksātnespēja" – Nelaimes gadījums darbā – Darba ņēmēja nāve – Atlīdzība par morālo kaitējumu – Prasījuma piedziņa no darba devēja – Neiespējamība – Garantijas iestāde

Lietā C-799/19

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Okresný súd Košice I* (Košices I rajona tiesa, Slovākija) iesniedza ar 2019. gada 5. augusta lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2019. gada 30. oktobrī, tiesvedībā

NI,

OJ,

PK

pret

Sociálna poisťovňa,

TIESA (astotā palāta)

šādā sastāvā: trešās palātas priekšsēdētāja A. Prehala [*A. Prechal*] (referente), kura pilda astotās palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši F. Biltšens [*F. Biltgen*] un L. S. Rosi [*L. S. Rossi*],

ģenerāladvokāts: Ž. Rišārs Delatūrs [*J. Richard de la Tour*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– NI, OJ un PK vārdā – *P. Kerecman*, *advokát*,

– Slovākijas valdības vārdā – *B. Ricziová*, pārstāve,

– Čehijas valdības vārdā – *M. Smolek*, *J. Pavliš* un *J. Vláčil*, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – slovāku.

– Īrijas vārdā – *M. Browne* un *G. Hodge*, kā arī *T. Joyce*, pārstāvji, kuriem palīdz *K. Binchy*, *BL*,

– Eiropas Komisijas vārdā – *A. Tokár* un *B.-R. Killmann*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/94/EK (2008. gada 22. oktobris) par darba ņēmēju aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā (OV 2008, L 283, 36. lpp.) 2. un 3. pantu.

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp NI, OJ un PK, proti, darba ņēmēja RL sievu un diviem bērniem, un *Sociálna poisťovňa* (Sociālās apdrošināšanas iestāde, Slovākija) par pēdējās minētās atteikumu viņiem izmaksāt atlīdzību par morālo kaitējumu, kurš tiem nodarīts minētā darba ņēmēja nāves dēļ pēc nelaimes gadījuma darbā, kas notika 2003. gada 16. oktobrī.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

3 Atbilstoši Direktīvas 2008/94 3. apsvērumam:

“Ir jāparedz darba ņēmēju aizsardzība to darba devēja maksātnespējas gadījumā, jo īpaši – lai garantētu, ka apmierina to prasījumus attiecībā uz darba samaksu, un lai tiem nodrošinātu aizsardzības minimumu, ņemot vērā nepieciešamību līdzsvarot ekonomisko un sociālo attīstību Kopienā. Šim nolūkam dalībvalstīm vajadzētu izveidot iestādi, kas garantē attiecīgo darba ņēmēju prasījumu apmierināšanu attiecībā uz darba samaksu.”

4 Šīs direktīvas 4. apsvērumā ir noteikts:

“Lai attiecīgajiem darba ņēmējiem nodrošinātu taisnīgu aizsardzību, ir jādefinē maksātnespējas stāvoklis, ievērojot likumdošanas tendences dalībvalstīs, un šajā jēdzienā jāiekļauj arī maksātnespējas procedūras, kas nav likvidācija. [..]”

5 Minētās direktīvas 1. panta 1. punktā ir noteikts:

“Šī direktīva attiecas uz tām darba ņēmēju prasībām pret darba devējiem, kas atzīti par maksātnespējīgiem 2. panta 1. punkta nozīmē, kuras izriet no darba līgumiem vai darba attiecībām.”

6 Šīs pašas direktīvas 2. pants ir formulēts šādi:

“1. Šajā direktīvā darba devēju uzskata par maksātnespējīgu, ja ir iesniegts pieprasījums sākt uz darba devēja maksātnespēju balstītu attiecīgās dalībvalsts normatīvajos un administratīvajos aktos paredzētu kopēju procesu, pilnībā vai daļēji vērst piedziņu pret darba devēja mantu un iecelt likvidatoru vai personu, kas veic šādu uzdevumu, un iestāde, kuras kompetencē tas ir saskaņā ar minētajiem aktiem:

a) vai nu nolēmusi sākt procesu;

b) vai noteikusi, ka darba devēja uzņēmums galīgi ir slēgts un ka pieejamā manta nav pietiekama, lai garantētu procesa sākšanu.

2. Šī direktīva neierobežo valstu tiesību aktos definētos terminus [..] "darba samaksa", [..]

[..]

4. Šī direktīva neliedz dalībvalstīm attiecināt darba ņēmēju aizsardzību arī uz citām maksātnespējas situācijām, piemēram, tādām, kur *de facto* ilgstoši netiek veikti maksājumi, kas konstatēts valsts tiesību aktos paredzētā procesā, kas atšķiras no 1. punktā minētā procesa.

[..]"

7 Direktīvas 2008/94 II nodaļas "Noteikumi par iestādēm, kas dod galvojumu" 3. pantā ir paredzēts:

"Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka saskaņā ar 4. pantu garantiju iestādes garantē to, ka apmierina darba ņēmēju prasījumus attiecībā uz darba samaksu, kas izriet no darba līgumiem vai darba attiecībām, ietverot atlaišanas pabalstus sakarā ar darba attiecību pārtraukšanu, ja tos paredz valsts tiesību akti.

Prasījumi, ko pārņem garantiju iestāde, ir neapmaksātie prasījumi par laikposmu pirms un/vai, attiecīgā gadījumā, pēc kāda noteikta datuma, ko nosaka dalībvalstis."

8 Minētās direktīvas V nodaļas "Vispārīgi un nobeiguma noteikumi" 11. panta pirmajā daļā ir noteikts:

"Šī direktīva neietekmē dalībvalstu izvēli piemērot vai ieviest normatīvus vai administratīvus aktus, kas ir labvēlīgāki darba ņēmējiem."

Slovākijas tiesības

Likums par sociālās apdrošināšanas iestādi

9 *Zákon č. 274/1994 Z. z., o Sociálnej poisťovni* (Likums Nr. 274/1994 par sociālās apdrošināšanas iestādi), redakcijā, kas bija piemērojama līdz 2003. gada 31. decembrim (turpmāk tekstā – "Likums Nr. 274/1994"), 44.a pantā tostarp attiecībā uz darba devēja civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu, bija noteikts:

"1. Civiltiesiskās atbildības apdrošināšana sākas dienā, kad tiek pieņemts darbā pirmais darba ņēmējs, un tā ir spēkā līdz darba devēja pēdējā darba ņēmēja nodarbinātības laikposma beigām.

2. Darba devējam ir tiesības, lai, iestājoties apdrošināšanas gadījumam, sociālās apdrošināšanas iestāde viņa vietā samaksātu pierādītos prasījumus par tāda kaitējuma veselībai atlīdzināšanu, kas nodarīts nelaimes gadījuma darbā rezultātā, kurš notika civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas laikā [..].

3. "Apdrošināšanas gadījums" ir veselībai nodarīts kaitējums vai nāve, kas notika nelaimes gadījumā darbā vai arodslimības dēļ.

4. Ja tiesai, kurai ir jurisdikcija, ir jālemj par zaudējumu atlīdzību, apdrošināšanas gadījums ir uzskatāms par iestājušos brīdī, kad nolēmums, ar kuru sociālās apdrošināšanas iestādei ir uzdots veikt maksājumu, ir kļuvis galīgs."

10 Šā likuma 44b. panta 1. un 2. punktā bija noteikts:

"1. [Sociālās apdrošināšanas iestāde] Slovākijas kronās maksā 44.a panta 2. punktā noteikto atlīdzību darba ņēmējam, kuram ir nodarīts kaitējums veselībai negadījuma darbā vai arodslimības dēļ.

2. Ja darba devējs ir samaksājis 1. punktā minētajam darba ņēmējam atlīdzību par 44.a panta 2. punktā paredzēto kaitējumu vai par tā daļu, viņam ir tiesības uz to, lai [sociālās apdrošināšanas iestāde] viņam atmaksātu atlīdzību, ko tas ir samaksājis, tādā apmērā, kādā tam bija jāmaksā atlīdzība minētajam darba ņēmējam."

Darba likums

– Noteikumi par darba devēja maksātnespēju

11 *Zákon č. 311/2001 Z. z., zákonník práce* (Likums Nr. 311/2001 par Darba likumu), redakcijā, kas bija piemērojama līdz 2003. gada 31. decembrim (turpmāk tekstā – "Darba likums"), 21. pants bija formulēts šādi:

"1. Attiecībā uz darba ņēmēju tādu prasījumu apmierināšanu, kas izriet no darba attiecībām maksātnespējas gadījumā, tiek uzskatīts, ka darba devējs ir maksātnespējīgs, ja pēc pieteikuma par bankrota pasludināšanu iesniegšanas:

a) tiesa ir pasludinājusi bankrotu vai

b) tiesa ir noraidījusi pieteikumu par bankrota pasludināšanu aktīvu nepietiekamības dēļ.

2. Darba devēja maksātnespēja sākas dienā, kad tiesa ir pieņēmusi nolēmumu, ar ko pasludinājusi bankrotu, vai ar ko noraidīts pieteikums par bankrota pasludināšanu aktīvu nepietiekamības dēļ."

12 Darba likuma 22. pantā bija paredzēts:

"1. Ja darba devējs kļūst maksātnespējīgs saskaņā ar 21. pantu un nevar apmierināt darba ņēmēju prasījumus, kas izriet no darba attiecībām, garantiju fonds šos prasījumus apmierina atbilstoši piemērojamajam īpašajam tiesiskajam regulējumam.

2. Darba ņēmēju prasījumi, kas izriet no darba attiecībām un ko apmaksā garantiju fonds [..], ir šādi:

a) alga un darba samaksa par dežūrām;

b) darba samaksa par svētku dienām un darba ņēmēja prombūtnes gadījumā;

c) darba samaksa par apmaksātajām atvaļinājuma dienām, kuras iegūtas kalendārajā gadā, kurā darba devējs kļuvis maksātnespējīgs, un iepriekšējā kalendārajā gadā;

d) atlaišanas pabalsts, kas darba ņēmējam pienākas darba attiecību izbeigšanas gadījumā;

e) pabalsts, kas maksājams darba attiecību tūlītējas izbeigšanas gadījumā (69. pants);

f) atlīdzība, kas maksājama spēkā neesošas darba attiecību izbeigšanas gadījumā (79. pants);

g) ceļa, pārcelšanās un citi izdevumi, kas darba ņēmējam radušies, pildot savus pienākumus;

h) zaudējumu atlīdzība, kas pienākas nelaimes gadījuma darbā vai arodslimības dēļ;

i) tiesāšanās izdevumi, kuri radušies, tiesā izvirzot darba ņēmēja prasījumus, kas izriet no darba attiecībām, darba devēja darbības izbeigšanas dēļ, ieskaitot juridiskās pārstāvības izdevumus."

– Noteikumi par darba devēja civiltiesisko atbildību

13 Atbilstoši minētā likuma 195. pantam:

"1. Ja darba ņēmējam, pildot amata pienākumus vai tiešā saistībā ar to pildīšanu, ir radies kaitējums veselībai vai viņš ir nomiris nelaimes gadījuma rezultātā (nelaimes gadījums darbā), par kaitējumu, kas nodarīts tā rezultātā, atbild darba devējs, kurš nelaimes gadījuma darbā brīdī nodarbināja darba ņēmēju.

[..]

6. Darba devējs ir atbildīgs par kaitējumu pat tad, ja tas ir izpildījis pienākumus, kas izriet no īpašā tiesiskā regulējuma un citiem noteikumiem, kuru mērķis ir nodrošināt drošību un veselības aizsardzību darbā [..]."

14 Šī paša likuma 204. panta 1. punktā attiecībā uz atlīdzības apmēru, kas jāpiešķir darba devēja objektīvās atbildības ietvaros gadījumā, ja nelaimes gadījuma darbā rezultātā ir iestājusies nāve, bija noteikts:

"Darba ņēmēja nāves gadījumā, kas iestājusies nelaimes gadījuma darbā rezultātā, vai arodslimības gadījumā, nepārsniedzot darba devēja atbildības robežas, tiek piešķirti:

a) atlīdzība par medicīniskajiem izdevumiem, kas likumīgi radušies;

b) atlīdzība par saprātīgajiem izdevumiem, kuri ir saistīti ar apbedīšanu;

c) pabalsts, kas atbilst pārdzīvojušo personu uzturēšanas izmaksām;

d) vienreizēja summa, kas paredzēta, lai atlīdzinātu pārdzīvojušām personām radīto kaitējumu;

e) pabalsts mantiskā kaitējuma atlīdzināšanai; ir piemērojami arī 192. panta 3. punkta noteikumi."

15 Darba likuma 210. pantā bija noteikts:

"1. Darba devējs, kas nodarbina vismaz vienu darba ņēmēju, apdrošina savu atbildību gadījumam, ja nelaimes gadījuma darbā vai arodslimības dēļ rodas kaitējums.

2. Darba devēja civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu nodrošina sociālās apdrošināšanas iestāde saskaņā ar piemērojamo īpašo tiesisko regulējumu."

Likums par sociālo apdrošināšanu

16 *Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov* (Likums Nr. 461/2003 par sociālo apdrošināšanu), ar grozījumiem (turpmāk tekstā – "Likums Nr. 461/2003"), mērķis bija transponēt Padomes Direktīvu 80/987/EEK (1980. gada 20. oktobris) par dalībvalstu normatīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz darbinieku aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā (OV 1980, L 283, 23. lpp.), kas tika atcelta un aizstāta ar Direktīvu 2008/94, ar pakārtotas obligātas garantijas sistēmas palīdzību darba devēja maksātnespējas gadījumā.

17 Kopš 2004. gada 1. janvāra saskaņā ar minētā likuma 2. panta d) punktu pakārtotā garantija ir sociālā apdrošināšana, kura attiecas uz darba devēja maksātnespējas gadījumiem un kuras mērķis ir apmierināt darba ņēmēju prasījumus, veicot šīs garantijas maksājumus.

18 Minētā likuma 12. pantā ir noteikts brīdis, no kura darba devējs tiek uzskatīts par maksātnespējīgu pakārtotās garantijas mērķiem.

Redakcijā, kas bija spēkā līdz 2006. gada 31. jūlijam, tajā bija noteikts:

"1. Darba devējs ir maksātnespējīgs, ja

a) tiesa ir pasludinājusi tā bankrotu vai

b) tiesa ir noraidījusi pieteikumu par bankrota pasludināšanu aktīvu nepietiekamības dēļ.

2. Darba devēja maksātnespējas pirmā diena ir diena, kad tiesa izdod rīkojumu par bankrota pasludināšanu, vai dienā, kad tiesa izdod rīkojumu, ar kuru tā noraida pieteikumu par bankrota pasludināšanu aktīvu nepietiekamības dēļ."

Redakcijā, kas bija spēkā kopš 2012. gada 1. janvāra, šajā tiesību normā ir paredzēts:

"1. Šī likuma izpratnē darba devējs ir maksātnespējīgs, ja ir iesniegts pieteikums par bankrota pasludināšanu.

2. Darba devēja maksātnespēja rodas dienā, kad pieteikums par bankrota pasludināšanu tiek paziņots tiesai, kurai ir jurisdikcija.

3. Ja tiesa uzsāk maksātnespējas procesu pēc savas ierosmes saskaņā ar īpašo tiesisko regulējumu, diena, kad tiesa izdod rīkojumu par maksātnespējas procesa sākšanu, tiek uzskatīta par dienu, kad rodas darba devēja maksātnespēja."

Maksātnespējas likums

19 Saskaņā ar *zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov* (Likums Nr. 7/2005 par maksātnespēju un pārstrukturēšanu, kā arī par noteiktu likumu grozīšanu; turpmāk tekstā – "Maksātnespējas likums") 3. panta 2. punkta trešo un ceturto teikumu fiziskā persona ir maksātnespējīga, ja viņa nespēj izpildīt vismaz vienu naudas saistību 180 dienu laikā pēc samaksas termiņa beigām. Gadījumā, ja finansiāla rakstura prasījums pret parādnieku nevar tikt piedzīts piespiedu izpildes ietvaros, parādnieks tiek uzskatīts par maksātnespējīgu.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

20 2003. gada 16. oktobrī RL, NI laulātais un OJ un PK tēvs, nomira tāda nelaimes gadījuma darbā rezultātā, par kuru ir atbildīgs viņa darba devējs.

21 Ar 2004. gada 21. aprīļa prasības pieteikumu, kas iesniegts *Okresný súd Košice II* (Košices II rajona tiesa, Slovākija), NI, OJ un PK, prasītāji pamatlietā, cēla prasību pret darba devēju par morālā un mantiskā kaitējuma, kas, viņuprāt, tiem nodarīts RL nāves dēļ, atlīdzību.

22 Minētā tiesa divu atsevišķu tiesvedību noslēgumā viņiem piešķīra atlīdzību par morālo un materiālo kaitējumu attiecīgi 2012. un 2016. gadā. Pirmais nolēmums tika apstiprināts apelācijas tiesvedībā 2013. gadā.

23 2016. gadā piešķirto materiālo zaudējumu atlīdzību attiecīgā darba devēja vārdā pilnībā samaksāja sociālās apdrošināšanas iestāde tās darba devēja obligātās apdrošināšanas ietvaros, kas attiecas uz tā atbildību par nelaimes gadījumu darbā rezultātā radīto kaitējumu.

24 Tomēr sociālās apdrošināšanas iestāde atteicās samaksāt piespriesto summu par morālo kaitējumu ar pamatojumu, ka kaitējuma, kas radīts nelaimes gadījuma darbā rezultātā, atlīdzība neaptver šāda veida kaitējuma atlīdzību.

25 Izpildes process, ko tiesu izpildītājs veica pret darba devēju, lai saņemtu šo atlīdzību, beidzās ar neveiksmi šī darba devēja maksātnespējas dēļ. Prasītājiem minētā atlīdzība vispār netika samaksāta, pat daļēji.

26 Tad tie cēla prasību iesniedzējtiesā, *Okresný súd Košice I* (Košices I rajona tiesa, Slovākija) pret sociālās apdrošināšanas iestādi, pieprasot samaksāt minēto atlīdzību.

27 Minētajai tiesai ir šaubas par to, kā interpretēt jēdzienu "maksātnespējas stāvoklis" Direktīvas 2008/94 izpratnē, kā arī par jēdziena "kaitējums" šauru interpretāciju, kuru sociālās apdrošināšanas iestāde ir izmantojusi, lai iebilstu pret šādu samaksu.

28 Šajā ziņā, pamatojoties uz premisu, saskaņā ar kuru darba devēja obligātā apdrošināšana pret nelaimes gadījuma darbā rezultātā radīto kaitējumu ir pasākums, lai aizsargātu darba ņēmējus darba devēja maksātnespējas gadījumā, minētā tiesa jautā, vai "neapmaksāts darba ņēmēja prasījums" Direktīvas 2008/94 3. panta izpratnē var ietvert tādu atlīdzību par morālo kaitējumu, kura maksājama tuvām pārdzīvojušām personām. Šī apdrošināšana ļautu personām, kurām uz to ir tiesības, saņemt atlīdzību par nelaimes gadījums darbā rezultātā radīto kaitējumu tieši no "garantiju iestādes", proti, šajā gadījumā no sociālās apdrošināšanas iestādes, apdrošinātā darba devēja vietā.

29 Iesniedzējtiesa uzskata, ka darba devēja maksātnespējas gadījumā darba ņēmējam saskaņā ar Darba likuma 204. panta 1. punktu, lasot to kopsakarā ar Likuma Nr. 274/1994 44.a panta 2. punktu, ir tiesības uz to, lai darba devēja vietā minētā iestāde samaksātu atlīdzību par "kaitējumu veselībai", kas radies nelaimes gadījuma darbā rezultātā. Šāda nelaimes gadījuma izraisīta darba ņēmēja nāves gadījumā ar šiem noteikumiem, kā uzskata iesniedzējtiesa, arī tiek garantētas tiešas tiesības pārdzīvojušām personām saņemt atlīdzību par kaitējumu, kurš tām radies pēc šī nelaimes gadījuma.

30 Līdz ar to iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai, ņemot vērā jēdzienu "kaitējums" likuma Nr. 274/1994 44.a panta 2. punktā, sociālās apdrošināšanas iestādes garantijas pienākums atlīdzināt kaitējumu, kas nodarīts nelaimes gadījuma darbā rezultātā, attiecas arī uz tāda morālā kaitējuma atlīdzināšanu, kurš nodarīts pārdzīvojušām personām.

31 Turklāt, ņemot vērā, ka atbilstīgi Direktīvai 2008/94 darba devēja maksātnespējas stāvoklis ir priekšnosacījums neapmaksāto prasījumu, kas izriet no darba līgumiem, aizsardzībai, iesniedzējtiesa jautā par šī jēdziena tvērumu.

32 Tā uzskata, ka Direktīvas 2008/94 2. pants, lasot to kopsakarā ar tās 4. apsvērumu, liecina par labu jēdziena "maksātnespēja" plašai interpretācijai, lai nodrošinātu attiecīgā prasījuma taisnīgu aizsardzību. Līdz ar to tā jautā, vai tāda situācija kā pamatlietā var ietilpt šīs direktīvas piemērošanas jomā. Šajā ziņā tā norāda, ka, lai gan pret darba devēju pamatlietā formāli nav uzsākts nekāds maksātnespējas process, Slovākijas tiesībās ir paredzēts, ka gadījumā, ja izpildes procedūrā prasījums nav atgūstams, fiziskā persona tiek uzskatīta par maksātnespējīgu.

33 Šādos apstākļos *Okresný súd Košice I* (Košices I rajona tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Direktīvas 2008/94 3. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka jēdziens "darba ņēmēju prasījumi attiecībā uz darba samaksu, kas izriet no darba līgumiem" aptver arī morālo kaitējumu, kas nodarīts nelaimes gadījuma darbā izraisītās darba ņēmēja nāves rezultātā?

2) Vai Direktīvas 2008/94 2. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka maksātnespējas stāvoklī ir arī darba devējs, attiecībā uz kuru tika iesniegts pieteikums par piespiedu izpildi saistībā ar tiesas apstiprinātu prasījumu par morālā kaitējuma, kas nodarīts nelaimes gadījuma darbā izraisītās darba ņēmēja nāves rezultātā, atlīdzināšanu, bet piespiedu izpildes procesā parāds ir atzīts par neatgūstamu, jo darba devējam nav nekādu līdzekļu?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par jurisdikciju "ratione temporis"

34 Slovākijas valdība apstrīd Tiesas kompetenci *ratione temporis*, apgalvojot, ka judikatūra, uz kuru pamatojas iesniedzējtiesa, it īpaši 2007. gada 14. jūnija spriedums *Telefónica O2 Czech Republic* (C-64/06, EU:C:2007:348), saskaņā ar kuru Tiesai ir jurisdikcija, lai gan fakti ir sākušies pirms šīs dalībvalsts pievienošanās Eiropas Savienībai, jo tie ir turpinājušies laikposmā pēc šīs pievienošanās, un pēc minētās pievienošanās ir ticis pieņemts konstitutīvs tiesas nolēmums, nav piemērojama šajā lietā.

35 Pirmkārt, tiesības uz prasītājiem pamatlietā nodarītā morālā kaitējuma atlīdzību esot radušās dienā, kad notika attiecīgais nelaimes gadījums darbā, proti, 2003. gada 16. oktobrī, tātad pirms Slovākijas Republikas pievienošanās Savienībai 2004. gada 1. maijā. Otrkārt, spriedumi, ar kuriem tika piešķirta atlīdzība un kas tika pasludināti 2012. un 2013. gadā, šajā lietā esot deklaratīvi, nevis konstitutīvi. Tātad šie nolēmumi neradot jaunas tiesiskās attiecības, bet vienīgi sniedzot tiesisko aizsardzību tiesībām, kas pastāvēja jau pirms pievienošanās.

36 Turklāt, lai gan iesniedzējtiesa pamatojas uz Likuma Nr. 274/1994 44.a panta 4. punktu, lai atzītu, ka ir uzskatāms, ka apdrošināšanas gadījums ir iestājies galīgā nolēmuma pieņemšanas brīdī, proti, 2013. gadā, ne uz tiesībām uz morālā kaitējuma atlīdzību, ne uz pamatlietā apgalvoto prasījumu, kas ir balstīts uz šīm tiesībām, neattiecoties tāds tiesiskais regulējums, kurš reglamentē atbildības apdrošināšanu par nelaimes gadījuma darbā rezultātā radīto kaitējumu un kurā ietilpst minētā tiesību norma. Uz šīm tiesībām turpretim attiecoties Civilkodekss. Katrā ziņā, pat ja tas tā nebūtu, prasījums saistībā ar apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā būtu jāizvērtē saskaņā ar piemērojamajiem valsts tiesību aktiem, ņemot vērā tiesisko regulējumu, kas bija spēkā pirms Slovākijas Republikas pievienošanās Savienībai. Šis tiesiskais režīms vēl joprojām esot spēkā.

37 Šajā ziņā ir jākonstatē, ka neatkarīgi no tādu tiesas nolēmumu būtības, kuri attiecas uz atlīdzību par morālo kaitējumu, vai no kāda no iepriekš minētajiem valsts tiesiskajiem regulējumiem piemērojamības no iesniedzējtiesas lēmuma lūgt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka pamatlietas pamatā ir, pirmkārt, sociālās apdrošināšanas iestādes atteikums maksāt atlīdzību, kas jau ir piešķirta ar minētajiem tiesu nolēmumiem, un, otrkārt, tas, ka ir konstatēta mirušā darba ņēmēja darba devēja *de facto* maksātnespēja.

38 Šie pamatlietas pamatā esošie fakti ir radušies pēc Slovākijas Republikas iestāšanās Savienībā.

39 Tā kā valsts tiesa Tiesai jautā par to Savienības tiesību normu interpretāciju, kuras ir piemērojamas pamatlietā, Tiesa lemj, principā neiedziļinoties apstākļos, kādos valsts tiesas tika pamudinātas tos uzdot un kādos tās paredz piemērot Savienības tiesību normas, ko tās tai ir lūgušas interpretēt (spriedums, 2010. gada 22. decembris, *Bezpečnostní softwarová asociace*, C-393/09, EU:C:2010:816, 25. punkts).

40 Tas tā nebūtu tikai gadījumā, ja Savienības tiesību norma, kuras interpretācija Tiesai ir lūgta, nebūtu piemērojama pamatlietā aplūkotajiem apstākļiem, kas būtu radušies pirms jaunās dalībvalsts pievienošanās Savienībai, vai ja būtu acīmredzams, ka minētā tiesību norma nav piemērojama (spriedums, 2010. gada 22. decembris, *Bezpečnostní softwarová asociace*, C-393/09, EU:C:2010:816, 26. punkts un tajā minētā judikatūra).

41 Tomēr šajā lietā tas tā nav. Līdz ar to pretēji tam, ko apgalvo Slovākijas valdība, Tiesas kompetencē ir interpretēt iesniedzējtiesas minētās Direktīvas 2008/94 normas. Tādēļ uz tās uzdotajiem jautājumiem ir jāsniedz atbilde.

Par pieņemamību

42 Slovākijas valdība izvirza iebildi par pirmā jautājuma nepieņemamību. Šī dalībvalsts būtībā pauž šaubas par to, vai ir pareiza valsts juridiskā konstrukcija, kas ir šī lūguma pamatā, kā arī par to, vai iesniedzējtiesa ir ievērojusi Reglamenta 94. pantā noteiktās prasības, it īpaši tādēļ, ka lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu tā neesot norādījusi strīdīgā prasījuma raksturu pilnībā, piemērojamajās valsts tiesības un neesot pierādījusi pastāvošu saikni starp Savienības tiesību interpretāciju un pamatlietu.

43 Šajā ziņā, pirmām kārtām, ir jāatgādina, ka LESD 267. pantā noteiktās sadarbības starp Tiesu un valstu tiesām ietvaros tikai valsts tiesa, kura izskata strīdu un kurai ir jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, ir tā, kas, ņemot vērā lietas īpatnības, izvērtē gan to, cik lielā mērā prejudiciālais nolēmums ir vajadzīgs, lai šī tiesa varētu taisīt spriedumu, gan to, cik atbilstīgi ir Tiesai uzdotie jautājumi. Līdz ar to, ja uzdotie jautājumi attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir jālemj (spriedums, 2019. gada 5. marts, *Eesti Pagar*, C-349/17, EU:C:2019:172, 47. punkts).

44 No minētā izriet, ka, pat ja Slovākijas valdības apsvērumi par neprecīzi norādītajām atbilstošajām tiesību normām būtu atbilstīgi, uz jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju, kurus valsts tiesa uzdevusi pašas noteiktā tiesiskā regulējuma un faktisko apstākļu kontekstā un kuru pareizība Tiesai nav jāpārbauda, attiecas atbilstības pieņēmums (spriedums, 2019. gada 3. jūlijs, *UniCredit Leasing*, C-242/18, EU:C:2019:558, 46. punkts).

45 Turklāt Tiesa vairākkārt ir nolēmusi, ka ar prejudiciālu nolēmumu tās kompetencē nav lemt par valsts tiesību normu interpretāciju un lemt, vai valsts tiesas sniegtā šo tiesību interpretācija ir pareiza, jo šāda interpretācija ir valsts tiesu ekskluzīvā kompetencē (spriedums, 2019. gada 3. jūlijs, *UniCredit Leasing*, C-242/18, EU:C:2019:558, 47. punkts un tajā minētā judikatūra).

46 Otrām kārtām, attiecībā uz apgalvoto Reglamenta 94. panta neievērošanu ir jākonstatē, ka šajā gadījumā lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilst šajā pantā paredzētajiem kritērijiem. Šajā lūgumā ir sniegti nepieciešamie precizējumi attiecībā uz pamatlietas faktiem un priekšmetu, proti, atlīdzības samaksa par morālo kaitējumu, kas nodarīts nelaimes gadījuma darbā izraisītas darba ņēmēja nāves rezultātā. Tajā arī ir norādīts to valsts tiesību normu saturs, kuras, kā uzskata iesniedzējtiesa, var būt piemērojamas pamatlietā, proti, Darba likums, Likums Nr. 274/1994, kā arī Maksātnespējas likuma. Visbeidzot, iesniedzējtiesa norāda, pirmkārt, iemeslus, kas tai ir likuši šaubīties par Direktīvas 2008/94 interpretāciju, un, otrkārt, saikni, ko tā konstatējusi starp šo direktīvu un valsts tiesību aktiem, kurus tā uzskata par piemērojamiem pamatlietā.

47 No tā izriet, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, tostarp tā pirmais jautājums, ir pieņemams.

Par lietas būtību

48 Tā kā, lai būtu piemērojama Direktīvā 2008/94 paredzētā aizsardzība, ir jābūt konstatētam darba devēja maksātnespējas stāvoklim šīs direktīvas 2. panta 1. punkta izpratnē (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 18. aprīlis, *Mustafa*, C-247/12, EU:C:2013:256, 30. punkts), vispirms ir jāizskata otrais jautājums.

Par otro jautājumu

49 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2008/94 2. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka var uzskatīt, ka darba devējs ir "maksātnespējas stāvoklī", ja attiecībā uz to ir iesniegts pieteikums uzsākt izpildes procedūru saistībā ar tiesībām uz atlīdzību, kas atzīta ar tiesas nolēmumu, bet prasījums ir ticis atzīts par neatgūstamu izpildes procedūrā šā darba devēja *de facto* maksātnespējas dēļ.

50 Kā Tiesa jau ir precizējusi 2013. gada 18. aprīļa spriedumā *Mustafa* (C-247/12, EU:C:2013:256, 31. un 32. punkts), no pašiem Direktīvas 2008/94 2. panta 1. punkta noteikumiem izriet, ka, lai darba devēju uzskatītu par maksātnespējīgu, ir jābūt izpildītiem diviem nosacījumiem. Pirmkārt, ir jābūt iesniegtam pieprasījumam sākt uz darba devēja maksātnespēju balstītu kopēju procesu un, otrkārt, ir jābūt pieņemtam vai nu lēmumam par šāda procesa sākšanu, vai – gadījumā, ja aktīvi nav pietiekami, lai garantētu šāda procesa sākšanu, – atzinumam par uzņēmuma galīgu slēgšanu.

51 Attiecībā uz pirmo no šiem nosacījumiem ir jākonstatē, ka ne pieprasījuma par izpildes procedūras sākšanu iesniegšana saistībā ar atlīdzību, kas ir atzīta tiesā pret darba devēju, ne pati šādas procedūras sākšana neatbilst prasībai iesniegt pieprasījumu sākt uz darba devēja maksātnespēju balstītu kopēju procesu.

52 Proti, izpildes procedūra, kas ir vērsta uz tāda tiesas nolēmuma piespiedu izpildi, kurā ir atzītas kreditora tiesības, kā pamatlietā aplūkotā vairākos aspektos atšķiras no kopējā procesa, tāda kā Direktīvas 2008/94 2. panta 1. punktā paredzētais, it īpaši attiecībā, pirmkārt, uz tās mērķi, jo tā nav vērsta uz kreditoru kolektīvo prasījumu apmierināšanu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1997. gada 10. jūlijs, *Bonifaci* u.c. un *Berto* u.c., C-94/95 un C-95/95, EU:C:1997:348, 34. punkts, kā arī 2016. gada 25. februāris, *Stroumpoulis* u.c., C-292/14, EU:C:2016:116, 34. punkts), un, otrkārt, uz sekām attiecīgajam parādniekam, jo šāda apmierināšana neļauj ne pilnībā vai daļēji vērst piedziņu pret parādnieka mantu, ne iecelt likvidatoru vai personu, kas veic šādu uzdevumu.

53 Līdz ar to, tā kā no Direktīvas 2008/94 2. panta 1. punkta formulējuma izriet, ka abiem šī sprieduma 50. punktā atgādinātajiem nosacījumiem ir jābūt kumulatīvi izpildītiem, ar to vien, ka, neuzsākot kopējo procesu, kas būtu balstīts uz darba devēja maksātnespēju, prasījums ir ticis atzīts par neatgūstamu šī darba devēja *de facto* maksātnespējas dēļ, nepietiek, lai pamatotu minētās direktīvas piemērošanu, balstoties uz šo tiesību normu.

54 Tomēr ir jānorāda, ka Direktīvas 2008/94 2. panta 4. punkta pirmajā daļā dalībvalstīm ir piešķirta iespēja īstenot likumdošanas procesu atbilstoši Savienības tiesībām, lai šajā direktīvā paredzēto darba ņēmēju aizsardzību attiecinātu uz citām maksātnespējas situācijām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 10. jūlijs, *Julián Hernández* u.c., C-198/13, EU:C:2014:2055, 44. punkts), piemēram, tādām, kad ilgstoši netiek veikti maksājumi, kas konstatēts valsts tiesību aktos paredzētā procesā, kurš atšķiras no šā 2. panta 1. punktā minētajiem procesiem.

55 Tādējādi nav izslēgts, ka uz tādu faktisko maksātnespējas situāciju kā tā, kas ir konstatēta pamatlietā un uz kuru iesniedzējtiesa atsaucas, pamatojoties uz Maksātnespējas likumu, var attiekties Direktīvas 2008/94 2. panta 4. punkta pirmajā daļā paredzētie gadījumi.

56 Slovākijas valdība norāda, ka pastāv īpašs valsts tiesiskais regulējums, proti, Likums Nr. 461/2003, kurā darba ņēmēju aizsardzības vajadzībām Direktīvas 2008/94 izpratnē maksātnespēja ir definēta autonomi. Šajā likumā, ar kuru tieši ir paredzēts transponēt šo direktīvu, darba devēja maksātnespējas pierādījums tādas sociālās apdrošināšanas vajadzībām, kas attiecas uz darba devēja maksātnespējas gadījumu, esot saistīts tikai ar īpašu maksātnespējas procesu, kas paredzēts tā 12. pantā.

57 Slovākijas valdība norāda, ka minētais likums esot piemērojams visiem gadījumiem, kuros maksātnespēja ir notikusi pēc 2004. gada 1. janvāra, un tas esot jāuzskata par *lex specialis* attiecībā pret Maksātnespējas likumu, uz kuru atsaukusies iesniedzējtiesa. Proti, vienīgi Likums Nr. 461/2003 īpaši regulējot darba devēja maksātnespēju, savukārt Maksātnespējas likumā, uz kuru ir balstījusies iesniedzējtiesa, maksātnespējas procesa mērķiem maksātnespēja esot definēta vispārīgi.

58 No tā izrietot, ka *de facto* maksātnespējas konstatējums saskaņā ar Maksātnespējas likumu, uz kuru atsaucas iesniedzējtiesa, šajā gadījumā neesot pietiekams, lai konstatētu, ka ir izpildīts maksātnespējas nosacījums piemērojamo valsts tiesību izpratnē.

59 Tomēr, ņemot vērā šī sprieduma 44. un 45. punktā atgādināto pilnvaru sadalījumu starp Tiesu un valstu tiesām, šajā gadījumā tieši valsts tiesai ir jāizvērtē, pirmkārt, vai pamatlietas faktiem ir jāpiemēro īpašs tiesiskais regulējums, ko Slovākijas valdība ir aprakstījusi rakstveida apsvērumos un kas apkopots šī sprieduma 56.–58. punktā, un, otrkārt, vai Slovākijas likumdevējs ir izmantojis Direktīvas 2008/94 2. panta 4. punktā piedāvāto iespēju, tajā paredzēto aizsardzību attiecinot uz citām maksātnespējas situācijām, tādām kā tā, kas ir konstatēta pamatlietā.

60 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2008/94 2. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka nevar tikt uzskatīts, ka darba devējs ir "maksātnespējas stāvoklī", ja attiecībā uz viņu ir iesniegts pieteikums uzsākt izpildes procedūru, pamatojoties uz tiesībām uz atlīdzinājumu, kas ir atzītas ar tiesas nolēmumu, bet prasījums ir ticis atzīts par neatgūstamu šajā izpildes procedūrā šā darba devēja *de facto* maksātnespējas dēļ. Tomēr iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai saskaņā ar šīs direktīvas 2. panta 4. punktu attiecīgā dalībvalsts ir nolēmusi minētajā direktīvā paredzēto darba ņēmēju aizsardzību attiecināt uz šādu maksātnespējas situāciju, kas ir konstatēta valsts tiesību aktos paredzētā procesā, kurš atšķiras no šā 2. panta 1. punktā minētajiem procesiem.

Par pirmo jautājumu

61 Tā kā Direktīvas 2008/94 piemērojamība ir atkarīga no tā, vai tiek konstatēta darba devēja maksātnespēja, Tiesa uz pirmo jautājumu atbild tikai gadījumā, ja iesniedzējtiesa būtu konstatējusi, pirmkārt, ka Slovākijas likumdevējs šajā direktīvā paredzēto darba ņēmēju aizsardzību ir attiecinājis uz citām maksātnespējas situācijām un, otrkārt, ka valsts tiesībās šajā ziņā paredzētie nosacījumi ir izpildīti.

62 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2008/94 1. panta 1. punkts un 3. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka atlīdzība, kas darba devējam ir jāmaksā pārdzīvojušajiem tuviniekiem par morālo kaitējumu, kurš nodarīts nelaimes gadījumā darbā izraisītas darba ņēmēja nāves rezultātā, var tikt uzskatīta par "darba ņēmēju prasījumu, kas izriet no darba līgumiem vai darba attiecībām" šīs direktīvas 1. panta 1. punkta izpratnē.

63 Pirmais jautājums tātad attiecas uz tāda jēdziena "darba ņēmēju prasījums, kas izriet no darba līgumiem vai darba attiecībām" norobežošanu, attiecībā uz kuru garantiju iestādēm ir samaksas pienākums, kas paredzēts Direktīvas 2008/94 3. pantā.

64 Saskaņā ar Tiesas iedibināto judikatūru šīs direktīvas sociālais mērķis ir nodrošināt minimālo aizsardzību visiem darba ņēmējiem Eiropas Savienības mērogā darba devēja maksātnespējas gadījumā, apmierinot darba ņēmēju prasījumus atbilstīgi darba līgumiem vai darba tiesiskajām attiecībām attiecībā uz darba samaksu par noteiktu laika posmu (skat. spriedumu, 2018. gada 25. jūlijs, *Guigo*, C-338/17, EU:C:2018:605, 28. punkts un tajā minētā judikatūra).

65 Šajā ziņā no Direktīvas 2008/94 1. panta 1. punkta, lasot to kopsakarā ar tās 3. pantu, kā arī no Tiesas judikatūras gan par šo direktīvu, gan par Direktīvu 80/987, kas atcelta ar minēto direktīvu, izriet, ka runa ir tikai par tādiem darba ņēmēju prasījumiem, kuri izriet no darba līgumiem vai darba attiecībām, ja šie prasījumi attiecas uz darba samaksu. Tātad runa nav par visiem darba ņēmēju prasījumiem, kas izriet no darba līgumiem vai darba attiecībām, tos nešķirojot (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2004. gada 16. decembris, *Olaso Valero*, C-520/03, EU:C:2004:826, 30. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2018. gada 28. jūnijs, *Checa Honrado*, C-57/17, EU:C:2018:512, 28. punkts).

66 Tādējādi dalībvalstīm maksimālajās robežās, ko tās ir tiesīgas noteikt neapmaksāto prasījumu garantēšanai, ir jānodrošina visu minēto prasījumu samaksa (skat. spriedumu, 2017. gada 2. marts, *Eschenbrenner*, C-496/15, EU:C:2017:152, 53. punkts).

67 Tomēr, lai arī garantiju iestādēm ir jāsamaksā minētā nesamaksātā darba samaksa, valsts tiesībās saskaņā ar Direktīvas 2008/94 2. panta 2. punkta pirmo daļu ir jādefinē jēdziens "darba samaksa" (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 2. marts, *Eschenbrenner*, C-496/15, EU:C:2017:152, 54. punkts) un tādēļ ir jāprecizē, kāda atlīdzība ietilpst šīs direktīvas 3. panta pirmās daļas piemērošanas jomā (skat. spriedumu, 2018. gada 28. jūnijs, *Checa Honrado*, C-57/17, EU:C:2018:512, 30. punkts).

68 Līdz ar to jautājums par to, vai tāda atlīdzība, kas darba devējam ir jāmaksā pārdzīvojušajiem tuviniekiem par morālo kaitējumu, kurš nodarīts nelaimes gadījuma darbā izraisītas darba ņēmēja nāves rezultātā, kā pamatlietā aplūkotā atlīdzība, ietilpst jēdzienā "darba samaksa", ir jāatrisina, ņemot vērā valsts tiesības, šajā gadījumā Slovākijas tiesības. Iesniedzējtiesai tātad ir jānosaka, vai šis ir tāds gadījums.

69 Turklāt ir jānorāda, ka Direktīvas 2008/94 11. panta pirmajā daļā dalībvalstīm ir piešķirta iespēja piemērot vai ieviest darba ņēmējiem labvēlīgākus noteikumus.

70 Tādējādi var tikt piedāvāta paaugstināta aizsardzība, liekot garantiju iestādei segt izmaksas, kas nav saistītas ar darba samaksu un kas pienākas darba ņēmējiem.

71 Tomēr no Tiesas judikatūras par to, kā dalībvalsts īsteno savu kompetenci, izriet, ka šīs valsts tiesību normas tiek reglamentētas valsts tiesībās, ievērojot minimālās aizsardzības robežas, ko nodrošina attiecīgā direktīva (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2019. gada 19. novembris, *TSN* un *AKT*, C-609/17 un C-610/17, EU:C:2019:981, 34. un 35. punkts, kā arī 2020. gada 4. jūnijs, *Fetico* u.c., C-588/18, EU:C:2020:420, 31. un 32. punkts).

72 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2008/94 1. panta 1. punkts un 3. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka atlīdzība, kas darba devējam ir jāmaksā pārdzīvojušajiem tuviniekiem par morālo kaitējumu, kurš nodarīts nelaimes gadījuma darbā izraisītas darba ņēmēja nāves rezultātā, par "darba ņēmēju prasījumu, kas izriet no darba līgumiem vai darba attiecībām", šīs direktīvas 1. panta 1. punkta izpratnē var tikt uzskatīta tikai tad, ja tā ietilpst jēdzienā "darba samaksa", kā tas ir precizēts valsts tiesībās, un tas ir jānosaka valsts tiesai.

Par tiesāšanās izdevumiem

73 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (astotā palāta) nospriež:

1) **Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/94/EK (2008. gada 22. oktobris) par darba ņēmēju aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā 2. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka nevar tikt uzskatīts, ka darba devējs ir "maksātnespējas stāvoklī", ja attiecībā uz viņu ir iesniegts pieteikums uzsākt izpildes procedūru, pamatojoties uz tādām tiesībām uz atlīdzinājumu, kuras ir atzītas ar tiesas nolēmumu, bet prasījums ir ticis atzīts par neatgūstamu šajā izpildes procedūrā šā darba devēja *de facto* maksātnespējas dēļ. Tomēr iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai saskaņā ar šīs direktīvas 2. panta 4. punktu attiecīgā dalībvalsts ir nolēmusi minētajā direktīvā paredzēto darba ņēmēju aizsardzību attiecināt uz šādu maksātnespējas situāciju, kas ir konstatēta valsts tiesību aktos paredzētā procesā, kurš atšķiras no šā 2. panta 1. punktā minētajiem procesiem.**

2) **Direktīvas 2008/94/EK 1. panta 1. punkts un 3. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka atlīdzība, kas darba devējam ir jāmaksā pārdzīvojušajiem tuviniekiem par morālo kaitējumu, kurš nodarīts nelaimes gadījuma darbā izraisītas darba ņēmēja nāves rezultātā, par "darba ņēmēju prasījumu, kas izriet no darba līgumiem vai darba attiecībām", šīs direktīvas 1. panta 1. punkta izpratnē var tikt uzskatīta tikai tad, ja tā ietilpst jēdzienā "darba samaksa", kā tas ir precizēts valsts tiesībās, un tas ir jānosaka valsts tiesai.**

[Paraksti]